

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
ת"א:	19:14	20:47
י-ם:	18:52	20:49
ח'פה:	19:05	20:47
ב"ש:	19:13	20:45

בית נאמן

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בבית הכנסת "אהבת התורה" - איש מצליח רחוב עוזיאל 43 ב"ב. בשעה 22:00

נושאי השיעור:

א. חשיבות עיון הגמרא. ב. מי שדיבר בין תפלין של יד לשל ראש. ג. לענות אמן אחר ברכה שאינו מחוייב בה. ד. דיני פרשיות פתוחות וסתומות. ה. דעת הט"ז בפרשיות התפלין. ו. עריכת חתונות בבין המצרים. ז. חשבון שנת חורבן בית המקדש. ח. להצטער על החורבן.

חשיבות העיון בגמרא

א. שבוע טוב ומבורך. אני מתחיל בדברי הרמב"ם. באגרת ארוכה ששלח לתלמידו רבי יוסף אבן עקנין, הוא אומר לו ככה: "אל תחשוב שאני חיברתי את החיבור הזה בשביל להתפאר ולגדל שמי, אלא שראיתי שבזמן הזקנה לא אוכל לפסוק, כי צריך לפתוח כמה מקורות ופוסקים וסוגיות, אז הכנתי את זה בשבילי", זה הכל לא פחות ולא יותר. ואח"כ אומר לו בין הדברים: "ולא תתעסק כי אם בהלכות הרב", מי זה הרב? זה הר"ף רבנו יצחק אלפסי, "ותעריך אותו" (כלומר תשווה את מה שכותב הר"ף) עם החיבור פ"ד, זה אומר כן וזה אומר כך ויש כמה שיטות בראשונים וכו', אבל המקור עיון התלמוד יורה לכם זה". ולכן העיון בגמרא חשוב מאד, והעולם לא יודעים את זה והיום נעשו כמו "חמור נושא ספרים" (זה ביטוי שכתוב בחובות הלבבות, שער עבודת האלקים פ"ד), זה אומר כן וזה אומר כך ויש כמה שיטות בראשונים וכו', אבל המקור של הכל מהתלמוד, ואם אדם לא יסתכל בתלמוד יהיו לו עשרים שיטות בסוגיא אחת, לכן תסתכל בתלמוד ותראה אם הלשון מתאים או לא.

דברי הגמרא בברכה על תפלין של יד וראש

ב. יש לנו גמרא במנחות (ל"ו ע"א) שנחלקו בה גאוני עולם: "אמר רב חסדא: סח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך", כלומר אם אדם דיבר בין תפלין של יד לתפלין של ראש חוזר ומברך. והגמרא מקשה: "סח אין, לא סח לא?", כלומר רק אם סח חוזר ומברך, ואם לא סח לא מברך? "והא שלח רב חייא ברבי דרב הונא משמיה דרבי יוחנן: על תפלה של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצוותיו וציונו להניח תפלין, ועל תפלה של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצוותיו וציונו על מצות תפלין", וא"כ ראינו שגם אם לא סח צריך לברך שתי ברכות, על תפלין של יד "להניח תפלין" ועל תפלין של ראש "על מצות תפלין". ומתרתת הגמרא: "אביי ורבא דאמרי תרויהו: לא סח מברך אחת, סח מברך שתיים", כלומר אם לא סח מברך ברכה אחת, ואם סח א"נ שמברך שתי ברכות.

מחלוקת הראשונים בתירוץ הגמרא

ג. מה הפירוש "לא סח מברך אחת, סח מברך שתיים"? רש"י (בד"ה לא סח) מפרש "לא סח מברך אחת" - אם לא דיבר מברך ברכה אחת על של יד בלבד, "סח מברך שתיים" - אם הוא דיבר מברך אחת על של יד ואחת על של ראש. וזה כמו שאנחנו נוהגים, שאם אדם דיבר בין תפלין של יד לתפלין של ראש מברך על של ראש "על מצות תפלין", וכן דעת הר"ף (הלכות קטנות דף ע"א) והרמב"ם (פ"ד מהל' תפלין ה"ה). אבל רבנו תם (כתוס' בד"ה לא סח) מפרש שאחרת בגמרא, "לא סח מברך אחת" - אם הוא לא דיבר מברך ברכה אחת על של ראש "על מצות תפלין", "סח מברך שתיים" - אם הוא דיבר בנתיים יברך על של ראש גם "להניח" וגם "על מצות". אז מה הפשט של הגמרא?

הוכחה לרבנו תם מפשט הגמרא

ד. מי שמעיין טוב בלשון הגמרא, רואה שהפשט כמו רבנו תם ולא כמו רש"י הר"ף והרמב"ם. הגמרא אומרת ככה: "סח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך", והגמרא מקשה מדברי רב חייא בשם רבי יוחנן שמברך "להניח" על של יד ו"על מצות" על של ראש ומשמע גם בלא סח, ומתרתת: "אביי ורבא דאמרי תרויהו: לא סח מברך אחת סח מברך שתיים". בשביל מה כל האריכות הזאת של אביי ורבא? הרי הם היו יכולים לתרץ בשתי מלים: "התם בסח" או "הכא במאי עסקינן בסח", כלומר מה שאמר רבי יוחנן שמברך על של ראש "על מצות תפלין" זה במקרה שסח, וכי הם באו לחדש שלא סח מברך אחת וסח מברך שתיים? הרי את זה כבר ידענו מדברי רב חסדא, אלא הם באו לחדש שריו"ח מדבר בסח, אז למה האריכו בתירוצם? אלא ודאי שכונות אביי ורבא שאם "לא סח מברך אחת" כלומר ברכה אחת "על מצות תפלין" על של ראש, ואם "סח מברך שתיים" כלומר שתי ברכות על של ראש, וזה כמו דעת רבנו תם.

הוכחה נוספת לרבנו תם

ה. ודבר שני, יש עוד גמרא (בברכות דף ט"ב) שמביאה שם את כל ברכות השחר, ואומרת: כשהוא פותח את עיניו יאמר "פוקח עורים", כשהוא מתחיל לזוז יאמר "מתיר אסורים", כשהוא שומע קול התרנגול יאמר "הנותן לשכוי בינה" וכן על זו הדרך, ואח"כ אומרת: "כשמיניח תפלין של יד יברך להניח תפלין, וכשמיניח של ראש יברך על מצות תפלין", והפשט שיברך את שתי הברכות לפי הסדר, ולא דוקא במקרה שסח ביניהם, כי אם מדובר במקרה מסויים שהוא סח, הגמרא היתה צריכה לומר מברך על של ראש שתי ברכות (שם) מדברת על אדם שיש לו רק תפלין מצות תפלין", אלא פשט הגמרא שמברך על של יד ועל של ראש לפי הסדר גם אם לא סח, וכדעת רבנו תם.

תירוץ השיטה מקובצת

ו. וההערה הזאת (מהגמרא ברכות) אמרתי אותה לפני כמה שנים, ומצאתי היום ששיטה מקובצת (במנחות שם) העיר בזה! (ויכול להיות שזה לא בדרי רבי בצלאל אשכנזי בעל השיטה מקובצת אלא בדרי הגיליון, כי הוא מביא הרבה גיליוני תוספות וחסידים לנו), והוא תירץ בדוחק גדול, שהגמרא בברכות (שם) מדברת על אדם שיש לו רק תפלין של יד או תפלין של ראש בלבד, ולכן אם יש לו של יד מברך "להניח תפלין", ואם אין לו של יד רק של ראש מברך "על מצות תפלין". אבל זה לא הפשט.

מדרש תנחומא מפורש כמו רבנו תם

ז. ואם לא יספיקו הראיות האלה, יש לנו מדרש תנחומא (סוף פרשת בא) שאומר בפירוש שמברכים על של יד "להניח תפלין" ועל של ראש "על מצות תפלין", ואם סח מברך על של ראש שתי ברכות גם להניח וגם על מצות, ואין מה להגיד בזה. ולכן כותב רבי יעקב חאגיז בשו"ת "הלכות קטנות" (חלק א' סימן נ"ד): "היתה לי שמחה

1. והרב חיד"א (שם הגדולים מערכת ב' אות כ"ח) משבח את ההגהות שלו, ואומר עליהם "גירסאות יפות ואמיתיות שהיו לו בכתיב ולא זכינו שייצאו לאורה" (עד שבאו מדפיסי וילנא והדפיסו אותם), אבל למה לא זכינו שייצאו לאורה? פעם הרב מונק גילה לי במכתב, כי רבי בצלאל אשכנזי היה במקור אשכנזי, והוא כתב את ההגהות שלו בגיליון הגמרא בכתב אשכנזי (איפה שהיה גר, בירושלים או בצפת), והספרדים בירושלים ידעו רק כתב ספרדי ולא הבינו את כתב היד שלו, עד שזכינו שבאו מדפיסים בוילנא לפני מאה שלושים שנה, וקנו את כתבי היד האלה בכסף מלא והדפיסו אותם. ויש שם בדברים מאד יפים והגהות ממש מאירות עינים. ופעם מצאתי בהגהות האלה שכותב הרבה פעמים "ל"ש", מה זה ל"ש? "הטוחן והמרקד והלש והאופה" (שבת פ"ז מ"ב) אז שאלתי חכם אחד שבקי בכל התלמוד, רבי יעקב חיים סופר שליט"א, ואמר לי: לא יודע מה זה ל"ש. אבל פעם אחת הדפיסו את זה מלא (מנחות י"ז ע"ב אות י"א). אני מצאתי פעם אחת ואולי יש עוד פעמים, אפשר לבדוק במחשב) והתברר לי שפירושה "ליתא שם", כלומר מלה פלונית אינה נמצאת בכתב יד. אבל מי כותב ל"ש? אף אחד לא כותב ככה, אלא כותבים "ליתא".

2. זה חכם גדול לפני שלש מאות שנה, והיו לו תלמידים גאוני עולם: מהר"ם בן חביי ורבי שמואל גרמין ועוד. יש לו ספר שו"ת "הלכות קטנות", כי הם קטנות וקצרות מאד, ומי שקורא את הספר הזה לא ידע להעריך אותו, כי יש שם שאלה ותשובה בשתיים או שלש שורות ועובר לשאלה הבאה. ופעם אחת היה ויכוח בין הרב עובדיה ע"ה ובין הרב אברהם ניימרק: מה הדין באדם שבמקום למלוח בשר במלח מלח אותו בסוכר, מועיל או לא מועיל? בהלכות קטנות (ח"א סי' ר"ח) משמע שזה מועיל, כי הוא היה בקי גם בטבע, ואמר שהטעמים אומרים שהטבע של הסוכר הוא כמו הטבע של המלח, וכמו שאתה יכול לקחת נקניק ולהשאיר אותו כמה זמן כי מלחת אותו, כך אתה יכול להשאיר דברים בסוכר והם נשארים הרבה זמן (היה יהודי אחד בתנוס שהיה לוקח רימונים מראש השנה ושם אותם בדבש או בסוכר, ובפסח הם היו טריים ומשתמש בהם לחרוסת), והסוכר והמלח הם דומים, וא"כ משמע מדבריו שאפשר למלוח גם בסוכר. והרב ניימרק (בס' אשל אברהם דף ל"ו ע"ב) כתב עליו בחיפזות: "התשובה של הלכות קטנות אולי כתב אותה בפורים ואין

מוצאי שבת
פרשת
"מסות",
כ"ה תמוז
התשע"ו

הנכתב על אחריות העורכים בלבד

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
079-367-9-079

לא מסתבר לברך שתי ברכות על של ראש

יא. טעם שני, שלפי רבנו תם אם אדם סח בין יד לראש מה עשה? יברך על של ראש שתי ברכות "להניח תפלין" ו"על מצות תפלין", היעלה על הדעת דבר כזה? וכי אדם שבא לקבוע מזוזה נאמר לו שיברך שתי ברכות "לקבוע מזוזה" ו"על מצות מזוזה"? הרי זה היינו הך, וא"כ גם "להניח תפלין" ו"על מצות תפלין" זה אותו דבר, אז למה שיברך פעמיים? והארכת בזה בתשובה בשו"ת בית נאמן (ח"א סימן א'), ומצאתי תירוץ לרבנו תם וגם הסבר להרי"ף והרמב"ם, ובדואי אלו ואלו דברי אלקים חיים.

מנהגנו לברך רק על תפלין של יד

יב. אבל מנהגנו כמו הרי"ף והרמב"ם שמברכים רק על של יד ופוטרים את של ראש. **והבן איש חי** (ש"א פרשת וירא אות ו') מביא **שרבי יעקב ממריש** בשו"ת מן השמים (סי' ב') שאל גם כזה: איך עושים כמו הרי"ף או כמו רבנו תם מבעלי התוספות? וענו לו: "ואת בריתי אקים את יצחק" (בראשית י"ז כ"א), מי זה "יצחק"? הרי"ף רבנו יצחק אלפסי, ו"בריתי" זה התפלין שזה אחד הדברים שה' כרת איתם ברית (שבת מילה ותפלין)⁴, אז "בריתי" תפלין - "את יצחק" תעשה כמו יצחק דהיינו כמו הרי"ף.

לענות אמן אחרי ברכת תפלין של ראש

יג. אבל כיון שיש אסמכתאות רבות לדעת רבנו תם⁷, **לכן אם אדם שמע אשכנזי שמברך על של ראש "על מצות תפלין", יכול לענות אחריו אמן,** כי באמת פשט הגמרא במנחות ובברכות ומדרש תנחומא (וגם אם זה הוספה מימי הגאונים, זה מספיק) כמו רבנו תם, אז היתכן שמי שעושה ככה אני לא יכול לענות אחריו אמן? **הרי הוא לא מברך סתם אלא ע"פ דעת רבותיו והפוסקים שלו, אז אפשר לענות אמן.**⁸

דעת מרן הרב עובדיה זצ"ל בזה

יד. אבל **הרב עובדיה ע"ה** (בשו"ת יחוה דעת ח"ד סוף סי' ל"א) דעתו אחרת, והוא אומר שכל דבר שאנחנו לא מברכים והאשכנזים מברכים, אז אם שמעת את הברכה שלהם אל תענה אמן. אבל קשה לומר את זה, למה? כי כל דבר שאדם עושה ע"פ רבותיו אתה יכול לסמוך על זה.

ברכה על הלל ביום ראש חודש

טו. ניקח לדוגמא ברכה על הלל של ראש חודש, שכתוב בגמרא (תענית כ"ח ע"ב): "רב איקלע לבבל" וראה שהם קוראים הלל בראש חודש, אמר מה זה? הרי בארץ ישראל לא נהגו לומר הלל רק בפסח בשבועות בסוכות ובחנוכה¹⁰, אז מה קרה להם שאומרים הלל בראש חודש? "כיון דחזא דקא מדלגי אמר מנהג אבותיהם בידיהם", כלומר כיון שראה אותם מדלגים "לא לנו" ו"אהבתי" אמר זה המנהג שלהם אז ניתן להם. והרמב"ם (פ"א מהל' ברכות ה"ז) פוסק שכיון שההלל של ראש חודש זה מנהג לכן לא מברכים עליו כי לא מברכים על מנהג¹¹, אבל רוב הפוסקים דעתם לברך על הלל של ראש חודש, והאשכנזים נוהגים לברך, וגם אנחנו בחו"ל נהגנו לברך. ויש נוהגים לברך גם ביחיד וגם בציבור, ויש נוהגים להשליח ציבור מברך ופוסט את כולם (וככה נהגו בחו"ל, בתוס' בגר"ב ובמרקו), אבל מרן (סי' תכ"ב ס"ב) כותב שבארץ ישראל נהגו שלא לברך כדעת הרמב"ם¹².

6. ובעל האגור כתב: שלשה אותות נתן הקב"ה לישראל וסימנם שב"ת, ראשי תיבות ש"ב"ת ברית תפלין.

7. עד שבעל הלכות קטנות אמר: "מה אני אעשה? אני באתי ממשפחה ספרדית ולכן אני לא יכול לברך, והייתי שמח אם הייתי אשכנזי", שמעתם מישורו אומר דבר כזה? אמנם היום כולם שמחים להיות אשכנזים... אבל פעם לא היה ככה, אלא ספרדי היה יודע את הערך שלו ואשכנזי היה יודע את הערך שלו. אבל הוא כתב ככה על הדבר הזה.

8. ועוד דבר, האשכנזים אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" אחרי ברכת תפלין של ראש (הרמב"ם סי' כ"ה סעי' ה'), כי הם חוששים אולי הלכה כמו דעת הרי"ף והרמב"ם. אבל לדעתי לא צריכים לומר את זה, כי יש להם מדרש תנחומא שאומר שמפורש לברך על של ראש, לכן זה בסדר גמור ולא צריך לומר "ברוך שם", ויש להם על מי לסמוך.

9. מה זה "איקלע לבבל"? הרי כל הזמן רב היה בבבל? אז אומר הרש"ש (שבת ל"ז ע"ב בתוד"ה ז"מ) שיש עיררה בבבל ששמה "בבל", והרב עובדיה (במאור ישראל שם) כותב ש"רב איקלע לבבל" פירושו איקלע לעיירה ששמה "בבל", ויש הרבה מקורות לזה.

10. שאז לכל הדעות מברכים בשם ומלכות "לגמור את ההלל". וכך כתוב במסכת סופרים (פ"ב ה"ט) שקוראים הלל ביום ראשון של פסח, יום אחד בשבועות, שמונה ימים של סוכות, ושמונה ימים של חנוכה (אחד אחד, שמונה שמונה).

11. ומאיהם לא למד את זה? מחבטה של ערבה ביום הושענא רבה, כי הגמרא (סוכה מ"ד ע"ב) אומרת שיש מחלוקת בין האמוראים, האם המנהג לחבוט ערבה זה "מנהג נביאים" או "סוד נביאים", ואם נאמר שזה יסוד נביאים אז מברכים עליו "וציונו על חבטת ערבה" וכמו שמברכים על כל מצוות דרבנן, אבל אם נאמר שזה מנהג נביאים אז לא מברכים על זה. והמסקנה ככה שלא מברכים על זה, וכמו שאומרים: "חבט חבט ולא בריך" (ואומרים אז זה כאשר מכים חמש פעמים עם הערבות, מכה אחת בכל מלה "חבט חבט ולא בריך", ועוד אחת תוספת "בקשיש"...) ומזה הרמב"ם למד שכל דבר שהוא מנהג לא מברכים עליו.

12. ושאלו את **רבי כלפון ע"ה** (בשו"ת שואל ונשאל ח"ב סי' כ"ט): איך אנחנו נוהגים נגד מרן ומברכים על הלל בראש חודש (ולפחות השליח ציבור מברך)? ואמר להם: מרן לא אמר שאסור לברך, ואדרבה בבית יוסף (סי' תכ"ב) מפורש שהרי"ף והרא"ש סוברים לברך, וא"כ שני עמודי הוראה סוברים לברך והרמב"ם הוא יחיד, אז בארץ ישראל נהגו כמו הרמב"ם,

גדולה אם הייתי ממשפחה אשכנזים, כי אז הייתי מברך על תפלין של יד ועל תפלין של ראש, כי כך נראה הפשט, וכך מפורש בתנחומא סוף פרשת בא, והוא לא הסביר איך ככה נראה הפשט, אבל יכול להיות בגלל הראיות שאמרת. ורבי עקיבא איגר מעיר את זה בגיליון הש"ס (מנחות שם) על דברי ר"ת ואומר "ככה מפורש בתנחומא", אבל קדמו בעל הלכות קטנות (שחי מאה וחמישים שנה לפניו).

יש הוספות מאוחרות בתנחומא

ח. אבל בכל זאת יש תשובה על הכל. בגמרא מנחות וברכות צריכים לדחוק, אבל מה עם מדרש תנחומא? התשובה שלא כל מה שנאמר בתנחומא יצא מאמוראים, כי יש הרבה הוספות שהוסיפו בתקופת הגאונים³, ולכן מתנחומא זה לא כ"כ קושיא.

למה פסקו לא כמו רבנו תם?

ט. אבל בגמרות צריכים להידחק כמו שאמרנו, וא"כ למה הרי"ף והרמב"ם ורש"י נדחקו ופסקו שלא מברכים אלא רק על של יד "להניח תפלין" ופוטרים את של ראש, ואם סח והפסיק ביתניים, יברך על של ראש ברכה אחת? בשעה שלפי רבנו תם וכך הוא פשט הגמרא שצריך לברך על של ראש "על מצות תפלין", ואם סח צריך לברך על של ראש שתי ברכות גם "להניח" וגם "על מצות".

תפלין בלשון יחיד "תפלה"

י. מצאתי שני טעמים לדבר הזה. **טעם אחד**, שהרי אנחנו אומרים ביחיד תפלין ברבים "תפילינות", אבל זו טעות, כי תפלין זה לשון רבים והיחיד של תפלין זה "תפלה" וכלשון הגמרא (במנחות שם): "על תפלה של יד אומר אשר קדשנו במצוותיו וציונו להניח תפלין"⁵. וא"כ למה אנחנו מברכים על של יד "להניח תפלין" בלשון רבים? הרי אם אני מברך את הברכה הזאת רק על של יד (כמו רבנו תם) א"כ צריך לומר "להניח תפלה", וגם בשל ראש צריך לומר "על מצות תפלה"? **אלא מזה שאנחנו אומרים "תפלין" בלשון רבים משמע שאני מתכוין גם על של יד וגם על של ראש**, וכדעת הרי"ף והרמב"ם ורש"י.

לסמוך עליה כלל". והאמת שהלכות קטנות לא דיבר בפירוש לגבי מליחת בשר, אלא הוא אמר שזה מועיל בשביל קרבן שצריך למלות, וכמו שכתוב "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח" (ויקרא ב' י"ג), ואם מלח אותו בסוכר ג"כ מועיל, וא"כ זו הלכתא למשיחא. אבל יש ויכוח גדול בזה. והרב עובדיה נתן לו מוסר ואמר לו: אתה יודע שזה תלמיד חכם גדול, ויש לו תלמידים גדולים מאד וכו' (עי' שו"ת יביע אומר ח"ד חיו"ד סי' ב'). ואין היה עושה **הרב הלכות קטנות? היה נותן לתלמידים שאלה ביום ששי ורושם שתי מלים, והתלמידים שלו כותבים על זה תשובות, וכמו שרואים בשו"ת מהר"ם בן חביב "קול גדול" ואחרים, שבנויים על השאלות שהוא נתן להם, וראו את זה כמה פעמים בהשוואה. וככה נהגו גם בגר"ב, שרבי כלפון ע"ה היה נותן שאלה לתלמידים, והם כותבים בה כל השבוע, וביום שבת מביאים לו את התשובות, וכיון שאין לו הרבה זמן להגיה את התשובות, אז היה אומר לתלמיד: מה פסקת? והוא עונה: פסקתי כך, מה הגימוקים שלך? כך וכך, ואח"כ מסתכל על התשובה ואומר לו: יש טעות, זה נכון, זה בסדר וכו', והוא אח"כ הולך לשבור את הראש לבד, ובמוצאי שבת יתקן מה שיכול לתקן, וכמה ספרים נתחברו מזה.**

ובעל הלכות קטנות למד את התלמוד שלש עשרה פעם. וזה לא מצוי אצל הספרדים, ואין חזון נפרץ כזה. **מרן ע"ה** למד את כל הש"ס שלש פעמים (וככה הבטיח לו המגיד שילמד את כל התלמוד שלש פעמים, עי' מגיד מישרים פרשת ויקהל מהדו"ק אור ל"ג באדר), אבל הלכות קטנות למד אותו שלש עשרה פעם. ואצל האשכנזים למדו מאתיים ושתיים פעמים, ככה אומרים **על הרב פיינשטיין ע"ה שלמד את התלמוד מאה ואחת כפול שתיים**, ויש כאלה שלמדו כהנה וכהנה. ופעם כשהייתי בגיל שבע מצאתי איזה ספר שמשבח את הרמב"ם ואת הגר"א, אז שאלתי את אבא: מי זה הגר"א? על הרמב"ם היינו שומעים סיפורים כל הזמן אבל הגר"א לא מוכר לי, אמר לי אבא: "זה מי שזכה ללמוד את התלמוד מליון פעם" אבל אז גוזמא כמובן. (ועשיתי חשבון שאם הוא היה לומד כל יום מיום שנולד עד יום שנפטר, אז בשביל לגמור מליון פעם את הש"ס, הוא צריך ללמוד כל יום את התלמוד כולו כארבעים פעם!).

3. ולמשל יש מנהג בגר"ב וגם בתימן (אבל היום לא כולם נוהגים בזה), שאשה לא טהורה ממתינה לטבילתה שבעה ושבעה, דהיינו שבעה ימים ראשונים ועוד שבעה ימים נקיים (ופעם הרב עובדיה ע"ה כתב על זה "שבעה ושבעה מוצקות" (עי' יביע אומר ח"א חיו"ד סי' ט"ו אות י'), ויש פסוק כזה בהפטרות של חנוכה (הפטרות בהעלותך) "דני ושמיחי בן ציון" שם כתוב "שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה" (זכריה ד' ב'). ואמנם מעיקר הדין לא צריך שבעה ושבעה, אלא אם נטרה בחמשה או ששה ימים זה מספיק ועושה חמשה ושבעה או ששה ושבעה, אבל רבי כלפון ע"ה (ברית כהונה י"ד מערכת נו"ן אות ב') אומר "אנחנו בגר"ב מקפידים מאד על שבעה ושבעה. ושכן מופיע בתנחומא". אבל הנה כל הפוסקים פסקו אחרת והרמב"ם (פ"א מהל' איסורי ביאה ה"ד) אמר שזו טעות, אלא אמרו שזו הוספה מתקופת הגאונים.

4. וכן אומרים תבלין ברבים "תבלינים", וגם זו טעות, כי "תבלין" זה לשון רבים (והתיימנים אומרים תְּבִלִין), והיחיד של תבלין זה תְּבִיל, וככה מפורש במשנה (ערכין פ"ב מ"ו): "ליתן תבל בנעימה", וכן בגדרים (דף י"א ע"א): "תבל הוא. תבלין יש בה?", ומפרש שם ש"תבל" הוא מלשון תיבול, והרבים של תבל זה "תבלין" ולא תבלינים. אבל העולם התרגלו לומר "תבלינים" וכמו שאומרים תבשיל "תבשילים", אבל זה לא נכון, כי השורש של המלה "תבשיל" זה בש"ל אז תבשיל זה תפעיל, אבל מה השורש של המלה "תבלין"? בל"ז? אין מלה כזאת, אלא שורש המלה הוא תב"ל, כמו מתובל מתבל וכו', וא"כ הנו"ן במלה "תבלין" היא של לשון רבים.

5. ואמנם בהמשך הגמרא כתוב "תפלין של ראש", אבל גם זו טעות וצריך לומר "תפלה". ובכל התלמוד כתוב "תפלה" ביחיד.

אמן אחרי ברכת ההלל בראש חודש

טז. והרב עובדיה ע"ה (ביחוד דעת שם) אומר שמי ששומע אשכנזי מברך בבית הכנסת על ההלל ביום ראש חודש לא יענה אחרי אמן. אבל קשה לומר את זה, כי אותו אשכנזי מברך כדעת רבותיו, והרי דעת הר"ף והרא"ש וגם מנהגם הוא לברך, וא"כ אפשר לסמוך על זה ולענות אחרי אמן.

ברכה על אתרוג ספק מורכב

יז. וכן למשל לגבי אתרוגים, שיש בזה מחלוקת גדולה בארץ ישראל, כי אתרוגים כשרים לא מורכבים הם נדירים מאד. ולפני שמונים שנה היה חכם אחד שמו **רבי שלמה אליעזר אלפאנדר**¹³, שכתב תשובה ארוכה מאד על זה (שו"ת מהרש"א סי' י"ג), וכתב שאתרוגים לא מורכבים הם נדירים מאד, ובארץ ישראל כמעט כולם מורכבים¹⁴, ואמר: חיפשי דרך להכשיר את האתרוגים האלה, כי ממה הם מורכבים? מחושש או מלימון וכדו'! הרי זה מאותה משפחה של האתרוג, ולכן זה לא נחשב כלאים¹⁵. והיום אין ברירה וסומכים עליו כי רוב האתרוגים מורכבים. **ואבא ע"ה** היה אומר שגם אתרוג שאומרים עליו בארץ ישראל שהוא לא מורכב, פירוש שהוא לא מורכב אבל הסבא שלו מורכב, כלומר היה איזה אתרוג מורכב שהוליד בנים ובנות, ואחרי שלשה ארבעה דורות האתרוג נקרא לא מורכב, אבל אין כמעט בארץ ישראל אתרוג שהוא לא מורכב¹⁶.

אמן אחרי ברכת אתרוג ספק מורכב

יח. וכי יעלה על הדעת שאדם שרואה את חברו מברך על ארבעת המינים "על נטילת לולב", יאמר לו: רגע רגע תראה לי את האתרוג שלך, מי אמר לך שהוא לא מורכב? אני לא עונה יחריף אמן! אם ככה אף אחד לא יענה אמן.

אמן אחרי ברכה על הדסים לא משולשים

יט. ויש לנו עוד דבר, האשכנזים מקילים בהדס משולש, כי במדינותיהם אין הדסים משולשים וזה היה נדיר מאד, אז הרמ"א (סי' תרמ"א ס"ג) חיפש בזה קולא ע"פ מהר"י קולון (שו"ת מ"א). והיום יש רבנים אשכנזים שמקילים בזה (ככה ראיתי פעם בספר "עץ שתול" של חכם אחד מבראש שבע רבי צג"ר עוש, שכתב שהרב שלמה טנא רבה של באר שבע מיקל בהדסים לא משולשים). אז הרואה את חברו שמברך יאמר לו: תראה לי קודם כל את ההדסים שלך, ואם לא אני לא עונה אמן! והרי אין לדבר סוף.

פרשה פתוחה וסתומה בספר תורה

כ. ולא עוד אלא שאם נלך ע"פ דברי הרב עובדיה ע"ה, אז גם בתפלין של יד לא יענה אמן אחרי ברכת אשכנזי, למה? כי יש עוד ענין מסובך מאד שנקרא "פתוחות וסתומות אליבא דטורי זהב", מה הכוונה? בספר תורה אתה מוצא על כל קטע כתוב "פ" או "ס", **מה זה פ?** הפרשה הבאה פתוחה (לא הפרשה הקודמת אלא הפרשה הבאה), **מה זה ס?** הפרשה הבאה סתומה. אבל מה זה "פתוחה" ו"סתומה"? בין בפתוחה ובין בסתומה יש הפרש של תשע אותיות לפני תחילת הפרשה, אבל פרשה פתוחה לכל הדעות זו פרשה שמתחילה בתחילת השורה ולפניה יש תשע אותיות חלק, זאת אומרת שבסוף הקטע הקודם יש תשע אותיות חלק, והפרשה הבאה מתחילה בתחילת השורה הבאה, וזו לכולי עלמא "פרשה פתוחה". ופרשה סתומה לכל הדעות זו פרשה שיש בה כתיבה מכאן וכתובה מכאן ובאמצע השורה יש תשע אותיות חלק ואח"כ מתחילה הפרשה, וזו לכולי עלמא "פרשה סתומה".

אבל כאן הלכנו ע"פ הכללים הרגילים, וכיון שדעת רוב עמודי הוראה לברך, וגם הרא"ש והר"ן כותבים שהמנהג הוא לברך, לכן אנחנו מברכים.

13. וקראו לו "מהרש"א". יש לו שו"ת מהרש"א שהוציא אותו אחרי פטירתו, והוא חי מאה ועשרים שנה ובחייו לא הוציא כלום, אבל הוא כתב הרבה מאד, וכשהוא נפטר הכל התפזר, "איבדורי איבדור". **ורבי יצחק נסים ע"ה** (שהיה ראשון לציון) הוציא ספר "שו"ת מהרש"א" (והיה לנו ספר זה בבית בחור'ל), ואח"כ הוציא עוד שו"ת "הסבא קדישא", וזה היינו הך זה מהרש"א וזה הסבא קדישא.

14. ואמנם היה איזה מקום אחד ב"אום אל פאחם" שהחזון איש היה לוקח ממנו, אבל כמה יש שם אתרוגים? כמה בודדים.

15. ועל התשובה הזאת קמו עליו רבנים אשכנזים, ואמרו לו: לפי דברך נוכל לברך על לימון? אמר להם: ככה אתם חושדים בי לברך על לימון? לא אמרתי את זה מעולם, אלא אמרתי שזה לא נחשב כלאים. וחזן מזה יש פוסקים מעטים שאומרים שגם אתרוג מורכב כשר.

16. ואח"כ הגיענו ח"ב ד' והביאו אתרוגים מ"קלבריה" (ויש להם מסורת לקחת משם), והגיעו התימנים והביאו אתרוגים מתימן, והחזון איש יש לו זן מיוחד שנקרא "זן חזון איש", ויש גם אתרוג מרוקו. **ואנחנו לוקחים ממרוקו**, למה? כי הוא מוחזק מאתיים שנה ויותר שהוא לא מורכב. ויש תשובות של חכמי מרוקו שאומרים "ממחוז תאודאנת" (ככה מובא באוצר המכתבים של רבי יוסף משאש ח"א סי' שס"ו ח"ב סי' אלף ר"ז), והמקום הזה מוחזק שהוא לא מורכב, והאתרוגים שם יפים מאד, עם פיטמת וכל ממש תענוג לראות אותם, וי"כ תאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל" (בראשית ג' ו'), ולכן אנחנו מברכים עליו. ואמנם יש שאינם רוצים לברך עליו, כמו **רבי ינון חורי ע"ה** שאומר לברך רק על של ארץ ישראל, אבל בארץ ישראל יש אתרוגים ספק מורכבים.

מחלוקת הראשונים בפרשה פתוחה

כא. ויש מחלוקת¹⁷ בין הרמב"ם (פ"ח מהל' ס"ת הלכה א' ו') והרא"ש (הלכות קטנות הלכות ס"ת סי' י"ג) מה יהיה הדין בפרשה פתוחה שהתחלנו אותה באמצע השורה (ולא בתחילת השורה) והשאירו בתחילת השורה תשע אותיות חלק? לפי הרמב"ם זאת סתומה ולפי הרא"ש זאת פתוחה, ויש בזה ויכוחים גדולים. והרא"ש הולך כמו רבנו תם (הובא ברא"ש שם) והרמב"ם יש לו כללים אחרים, ובזה גם האשכנזים הסכימו כמו הרמב"ם, למה? כי הרמב"ם לא אמר את זה מתוך פירוש והסבר או קושיא ותיורין אלא מתוך מקורות, והוא אומר "דאיתי ספר תורה שהגיה אותו בן אשר¹⁸, ועשיתי את הפתוחות והסתומות הכל על פי", ואם הרמב"ם מעיד דבר כזה ודאי שאפשר לסמוך עליו. ולכן הרמ"א (ב"יורה דעה סי' רע"ה ס"ב) כותב שמי שיש לו ספק והוא לא יכול לעשות פתוחות וסתומות לכולי עלמא, ילך אחרי הרמב"ם בזה, כי העיקר כמו הרמב"ם. וגם הרב האר"י הזמין ספר תורה ע"י סופר¹⁹, ואמרו שעשה הכל ע"פ דעת הרמב"ם.

איך עושים בספר תורה?

כב. אבל למעשה, בספרי תורה שלנו עושים כדעת שניהם, כי אם אפשר להשוות את דעת שניהם אז למה לא? ולכן כל אחד שיקח ספר תורה (או צילום של "תיקון סופרים") יסתכל בכל פעם שכתוב פתוחה או סתומה, שהפתוחה מתחילה בתחילת השורה וזו פתוחה לכולי עלמא, והסתומה מתחילה באמצע השורה ויש כתיבה מכאן וכתובה מכאן ופתח באמצע, וזו סתומה לכולי עלמא²⁰.

איך לעשות בתפלין?

כג. אבל יש לנו בעיה בתפלין, כי מרן (סי' ל"ב ס"ז) אומר שאין אפשרות לעשות בתפלין כדעת שניהם, למה? כי כל אחת מפרשיות התפלין מתחילה בתחילת העמוד, דהיינו כל פרשייה בדף לבד, והרי הרמב"ם (פ"ב מהל' תפלין ה"ב) כותב שפרשת "והיה אם שמוע" צריכה להיות סתומה וכל הפרשיות פתוחות, אז א"כ בכל הפרשיות אין בעיה כי נתחיל אותם מהתחלת השורה, אבל איך נעשה את פרשת "והיה אם שמוע" סתומה? אם נעשה כתיבה מכאן וכתובה מכאן וריוח באמצע, הרי היא צריכה להתחיל מהתחלת העמוד, ואם נתחיל אותה מהתחלת השורה, זה פסול כי זו תהיה פרשה פתוחה והיא צריכה להיות סתומה, ואם נעשה אותה רחוקה מתחילת השורה ריוח של תשע אותיות, אז אמנם הרמב"ם יסכים שזו פרשה סתומה כדין, אבל לפי הרא"ש זו פרשה פתוחה (וכמו שאמרנו לפני כן).

סדר כתיבת "והיה אם שמוע" בתפלין

כד. אז מה נעשה? מרן (שם) אומר שפרשת "והיה אם שמוע" בתפלין עושים כדעת הרמב"ם, כי כשאין ברירה הולכים כמו הרמב"ם, ולכן עושים ריוח של תשע אותיות מהתחלת השורה, וכותבים שם פרשת "והיה אם שמוע". וחזן מזה, יש גם ספק ספיקא, כי יש דעת בעל העיטור (הל' תפלין ח"ב דף ג' ע"ג) שאם עשה את כל הפרשיות של התפלין פתוחות זה כשר, כי אינן סמוכות זו לזו בתורה. אז א"כ אתה יכול לעשות ריוח ששע אותיות ולכתוב "והיה אם שמוע" וזה כשר, כי מה נפשך: ספק כמו הרמב"ם שזה נחשב סתומה (וזו לא ספק אלא ודאי, כי דעת הרמב"ם היא הנכונה לכולי עלמא גם לאשכנזים גם לספרדים), ואם תמצא לומר כמו הרא"ש ורבנו תם

17. כמעט אין דבר בתורה שאין בו מחלוקת, אבל העיקר לא להשאר במחלוקת אלא להכריע ולחתוך בסוף.

18. ויש אומרים שהגיע לרמב"ם הספר תורה של עזרא הסופר. ככה מובא בשם הגדולים ח"א (מערכת ע' אות ב'), ויש שם מכתב מיוחס להרמב"ם שאומר "קיבלתי ספר תורה של עזרא הסופר".

19. ואמר לו: כל שמות הוי"ה תשאיר אותם ואני אכתוב אותם בכוונות ובטבילה. אבל זה רק בספר תורה, כי בתפלין ומזוזות אסור לעשות ככה. והיה שוטה אחד שהיה כותב מזוזות ומשאיר את שמות הוי"ה בסוף, ואח"כ הולך למקוה וכותב את כולם, אבל המזוזה פסולה כי זה לא כסדרן, לא בלבבל, חסר לו רק להיות כמו הרב האר"י... איך כתוב בפסוק? "ועוד לו אך המלכה" (שמואל א' י"ח), זה מה שחסר לך? תהיה בן אדם פשוט, אל תשתגע. אבל בספר תורה אפשר לעשות את זה.

20. ויש מקום שקשה לעשות את דעת שניהם, וזה בסוף שירת הים (שמות י"ד ל"א) ובסוף שירת האזינו (דברים ל"ב מ"ג). ופעם **רבי משה לוי ע"ה** אמר לי שהיה לו קטע ב"קול יעקב" (י"ד סי' רע"ה אות י"ח) שאומר דרך איך לעשות שם, והוא לא מובן. אז עיינתי ואמרתי לו את הפירוש והוא שמח. ואח"כ **מצאתי צילום של ספר תורה שמיחוס להר"ן**, ושם בפרשת האזינו הוא כותב בדיוק כמו שאמרתי, שבסוף פרשת האזינו בפסוק "וכיפר אדמתו עמו" יעשה ריוח של תשע אותיות, ואח"כ ריוח של שורה שלימה ומתחיל "ויבוא משה" בהתחלת השורה, וככה לכולי עלמא זו פתוחה גם להרא"ש וגם להרמב"ם (עי' בשו"ת בית נאמן ח"א ענינים שונים סי' ד' עמ' תפ"ט).

והספר תורה הזה אני מאמין שהוא של הר"ן, ואע"פ שיש כל מיני פרופסורים שמבלבלים את המה, שיבלבלו מה איכפת לי? "חבל הבלים אמר קהלת" (קהלת א' ב'), הכל פלפולים של הבל וריק. הם אמרו שס"ת זה הוא לא של הר"ן, והביאו כתב יד של רבי ראובן הן של הר"ן שהוא שונה מכתב יד הזה, אבל אמרתי להם: אתם לא יודעים את הכתב הספרדי שלנו, תבואו ל"כסא רחמים" ותלמדו... יש שני סוגים של כתב ספרדי, יש כתב מחובר ומסולסל "מעללך" ויש כתב נפרד כמו כתב רש"י, אבל אתם לא יודעים את זה. והם אמרו: אנחנו בקיאים ויש לנו פרופסור אחד שמו "עזרא שבט" (כוכב שביט...) שהוא בקי וכל, אבל הוא למד מתוך חיפוש ולא קיבל מסורת (ועי' בשו"ת בית נאמן שם סי' ד' ה').

שזה נחשב פתוחה, הרי לעומת זה יש לך דעת בעל העיטור שאם עשית את "והיה אם שמוע" פתוחה זה בסדר, ולכן ככה הדין.

דעת הטורי זהב בזה

כה. אבל הטורי זהב (סי' ל"ב ס"ק כ"ו) כאב לו שפעם אחת לא יעשו כמו רבנו תם, אז הוא המציא המצאה מיוחדת, מה ההמצאה? לעשות תשע אותיות חצי כאן וחצי כאן, כלומר בסוף פרשת "שמע" תשאיר ריוח ארבע אותיות, ובתחילת פרשת "והיה אם שמוע" תשאיר ריוח חמש אותיות, ו"פטמה לחצאין כשרה". והאשכנזים עושים כמו דעתו, ויש להם על מי לסמוך. אבל הספרדים לא יכולים לעשות ככה כי מרן לא מסכים לזה.

תפלין לספרדי בכתב יד אשכנזי

כו. והיה מעשה לפני כמה שנים, שכמה אברכים ספרדים באו לרב גריינמן ע"ה, ושאלו אותו: אנחנו רוצים לקנות תפלין מהודרים, האם תוכל לעזור לנו? אמר להם: אני אעזור לכם אבל בתנאי שהתפלין יהיו בכתב יד של "בית יוסף". (מה הפירוש? בכתב יד אשכנזי²², כי מרן בבית יוסף (סימן ל"ו) כתב את צורת האותיות האשכנזיות בלבד²³), והרי אתם הולכים אחרי בית יוסף, אז מי שרוצה תפלין בכתב ספרדי אני לא אתמוך בו, אלא רק מי שרוצה תפלין מהודרים שיקח כתב אשכנזי כי הוא גם הכתב של הבית יוסף. ובזמנו הרב **גמליאל שליט"א** שלח לי מכתב ואמר לי: יש אברכים ספרדים כאן בישיבת הגנג (בנתיבות) שרוצים לקנות תפלין מהודרים, והם פנו לרב גריינמן ואמר להם בתנאי שיקחו כתב בית יוסף, ואני חושב שלא נכון כי צריכים לקחת כתב ספרדי שלנו, אבל הם לא ישמעו לי, אז תכתוב להם אתה אולי ישמעו לך.

כל צורות הכתב כשרות

כז. ועניתי לו ככה: כתב ספרדי לאשכנזים או כתב אשכנזי לספרדים כולם כשרים, אין שום בעיה בדבר הזה. ואם אדם מעלה אותך לספר תורה בכתב אשכנזי וכי לא תעלה? הרי תעלה ותברך, ואותו דבר אשכנזי שעולה לספר תורה בכתב ספרדי ג"כ יעלה ויברך. וכבר ידוע מימי הרא"ש שהוא בא מאשכנז לספרד וכתב בתשובה (כלל ג' סי' י"א) שהאותיות קצת שונות אבל הכל כשר, אז א"כ אין בזה שום בעיה, כי היה ספק בנו"ג בגימ'ל ובצד"ו והיום אין ספק, ולכן כולם כשרים.

בעיה בתפלין אשכנזי לספרדים

כח. רק יש בעיה אחרת (ועליתי עליה מתוך תשובה של אבא), מה הבעיה? האשכנזים עושים כדעת הט"ז שאמרנו, דהיינו שבתחילת "והיה אם שמוע" אין ריוח תשע אותיות אלא פחות, והם מצרפים ארבע אותיות מכאן וחמש מכאן, ואמנם "פטמה לחצאין כשרה" אבל לדידן הספרדים זה לא כשרה (וכפיה תמכו פ"ך, פ"ך ראשי תיבות "פטמה לא כשרה"), והבעיה היא שגם הספרדים עושים כמו הט"ז, מה לעשות? אז ב"ה בזכות המכתב הזה כולם סידרו את התפלין שלהם²⁴.

21. אתם יודעים שכתב יד אשכנזי הוא מקושט ומסולסל עם תגין ותגין וכו' משהו מיוחד, עד שהגאון **יעב"ץ** (במור וקציעה סימן ל"ו) אמר שזה לא כתב אשורי (כי זה יותר מדי קישוטים ותגין, ולמשל באות פ"א יש בתוכה אות ב"ת לבנה מרובעת, וכן באות אל"ף יש תג מלמעלה ותג מלמטה וכו'). והלא פשוט, כי "כתב אשורי" הוא מאושר (סנהדרין כ"ב ע"א), ולכן הכתב הספרדי הוא יותר מתאים.

22. אבל כבר שאלו על זה, (ובאמת רבו של מרן הבית יוסף מהר"י בירב ז"ל היה לו ספר תורה ובעל "צדקת הצדיק" (שהיה בצפת) מעיד (שם עמוד י"ד) שהיה כתוב כמו הספרדים), למה הוא הביא בבית יוסף רק צורת האותיות של האשכנזים? ע"ה (בש"ת יביע אומר ח"ב י"ד סי' כ') מבאי תירוצו יפה מאד, הוא אומר שמרן לא היה לו זמן לחבר כללים צורת האותיות כי הוא לא היה סופר, ולכן הוא מצא קונטרס מוכן בשם "ברוך שאמר" שחיבר אותו סופר אשכנזי, והעתיק אותו בבית יוסף כמות שהוא, ואם יש שינויים שישאלו את הסופרים. והתירוץ הזה הוא לא דחוק, משום שיש לנו דוגמא כזאת בתפילה כל יום, שאנחנו אומרים: "אביי מסדר סדר המערכה משמא דגמרא ואליבא דאבא שאול", **והרי הלכה לא כמו אבא שאול** (ע"ה להרמב"ם פ"ו מהל' תמידין ומוספין ה"ג), אז למה אנחנו **קוראים את זה כל יום?** אז מתברר שהנוסח המקורי בעין יעקב הוא: "אביי הוה מסדר סדר המערכה", כלומר היה מסדר, אבל ההלכה לא ככה, ולמה הוא מסדר כדעת אבא שאול ולא כדעת רבנו? "משמא דגמרא", כלומר היה נוסח שגור בבית המדרש לפי דעת אבא שאול אז הוא מסר אותו. וא"כ גם כאן מרן לא בא לפסוק לסופרים כי יש להם מסורת איש מפי איש, אלא הוא מצא קונטרס "ברוך שאמר" והעתיק אותו. ובא היעב"ץ (במור וקציעה שם) וכתב את כללי האותיות של הספרדים, אז **אבא ע"ה** כותב בתשובה שו"ת איש מצליח (ח"א סי' ז'): "מכאן רואים שאין חייץ בין העדות, מרן הבית יוסף שהוא ספרדי העתיק כתב אשכנזי, והיעב"ץ שהוא אשכנזי העתיק כתב ספרדי". והרב חיד"א (ע"ה לדוד אמת סי' י"ג) הסתפק מעט בזה, ואמר שמי שהוא מסופק באיזו צורת אות של היעב"ץ, שיחפש בכתב יד של סופרים ידועים ספרדים ותלמידים חכמים, כמו למשל רבי עזריה פיג'ו שהיה חכם גדול (מחבר ספר גידולי תרומה ובינה לעתים, נפטר בערך בשנת ת"ה והש"ך מבאי אותו), שהיום ידוע כתב היד שלו. וא"כ יש לנו אותיות משתי העדות.

23. וסיפרי **לי רבי אהרן מימון** זצ"ל שהיה אברך חשוב בישיבת הגנג (בנו של הרה"ג ר' פרץ מימון ע"ה ממושב גילת), שהוא פתח מאתים זוגות תפלין של כל האברכים שם, וכל

גם האשכנזים צריכים לעשות כמו מרן בזה

כט. והביאו בשם החזון איש שאמר **לרב שטרנבוך** (יבדל לחיים), **שבדבר הזה אנחנו צריכים לעשות כמו מרן**, כי השיטה של הט"ז לא מוסכמת (ע"ה בשו"ת תשובות והנהגות ח"א חא"ח סי' ל"ט). וגם **רבי שניאור זלמן בעל התניא** (ש"ע הגר"ז אות נ"ב) אומר שלדעת הפוסקים האחרים זה לא נחשב פתוחה ולא סתומה כי אין כאן ריוח תשע אותיות, ואי אפשר לצרף מכאן ומכאן. כתוב (בגמרא ברכות נ"ה ע"א): "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ", אבל לצרף אותיות מפרשה לפרשה (ובמיוחד בתפלין של ראש שכל פרשה מונחת בבית לבד) מה אתה מצרף? אז א"כ רבנו זלמן אומר את זה, **ומאמר מרדכי** (סי' ל"ד אות ל"ב) אומר את זה, והחזון איש אומר את זה.

ההלכה למעשה בזה

ל. ולכן תלמדו: **כל מי שמזמין תפלין צריך לומר לסופר שיראה לו את פרשת "והיה אם שמוע", ויראה שיש שם תשע אותיות ריוח לפני פרשת "והיה אם שמוע".** ובזמנו הרב גמליאל כתב מאמר על זה (אור תורה שנה י' אייר תשל"ח סי' קל"ו) ואני הדפסתי אותו, אבל לא פירסמתי את המכתב שלי כי לא רציתי רעש. ואח"כ הרב **עובדיה ע"ה** שאל אותי: איך הדברים של הרב גמליאל הם בסדר? אמרתי לו: בסדר אני עוררת אותו, "ואנכי העירותיהו בצדק" (ישעיה מ"ה י"ג), ואח"כ הרב עובדיה כתב על זה בתשובה (בשו"ת יחיה דעת ח"ד סי' ג') שג"כ צריכים להיזהר שבתחילת פרשת "והיה אם שמוע" יהיה ריוח תשע אותיות, כי ככה דעת מרן ועוד כמה פוסקים, וכמו המאמר מרדכי ורבנו זלמן והחזון איש שהזכרנו, וגם קול יעקב (סי' ל"ב אות קס"ח) כותב ככה.

אמן אחרי ברכה על תפלין שנעשו כט"ז

לא. ועכשיו אם יבא אשכנזי שמן הסתם עושה כמו הט"ז ויברך "להניח תפלין" על של יד, וכילאננה אחריו אמן? או שנאמר לו באנפתחתא התפלין שלך אולי אתה עושה כמו הט"ז? לא עושים כדבר הזה, הרי הוא עשה ע"פ רבותיו, אז אני יכול לענות אחריו אמן.

ספרדי שעולה לס"ת אשכנזי או תימני

לב. ויש לנו עוד דוגמא כזאת, לגבי ספרדי שעולה לספר תורה של אשכנזים, ויש שם בעיה במלים "פצונו דכה" (דברים כ"ג ב'), שאנחנו כותבים "דכה" בה"א והם כותבים "דכא" באל"ף. וכן ספרדי או אשכנזי שעולים לספר תורה של תימנים, ויש שם בעיה בפרשת צו, שאנחנו עושים את פרשת "כל חלב שור וכשב ועז" (ויקרא ז' כ"ב) פרשה סתומה ולא עושים שם בכלל פרשה, ואח"כ "המקריב את זבח שלמיו" (שם כ"ט) אנחנו עושים פתוחה, ואילו הם עושים הפוך: "כל חלב" עושים פתוחה ו"המקריב" עושים סתומה²⁵. ואם אני עולה לתורה בס"ת אשכנזי בפרשת כי תצא (שכתוב שם "דכא" באל"ף), אסור לי לברך עליו! וכן בס"ת תימני בפרשת צו (שיש הבדל בפרשה פתוחה וסתומה) יהיה אסור לברך? אלא אנחנו עולים ומברכים ועונים אמן אחרי המברך. ואמנם יש סברת הרמב"ם (שו"ת פאר הדור סי' ט') שאפשר לברך על ספר תורה פסול, אבל מסתבר יותר שכיון שאלה עושים ע"פ רבותיהם אפשר לענות אחריהם אמן.

הם מברכים ואנחנו לפחות נענה אמן

לג. ויש בגמרא (חולין מ"ט סוף ע"ב) דבר כזה, לגבי חלב כשר שהוא יכול לסתום נקב, כלומר אם יש איזו סירכא בריאה בבהמה שדוקה לאבר אחר אז אם יש שם חלב זה סותם את הנקב ונחשב כאילו אין נקב, אבל זה דוקא בחלב כשר ואילו חלב לא כשר אינו סותם. ובחלב היו שני מנהגים: בארץ ישראל היו אוכלים חלב מסויים ואומרים שזה שומן ולא חלב, ואילו בבבל לא היו אוכלים אותו, אז שאלו את רב נחמן בבבל: הא חלב הזה שאנחנו אוסרים אותו סותם לנו נקב או לא? הא הרי אם אנחנו אוסרים אותו אז זה חלב טמא וא"כ הוא לא סותם, אמר להם רב נחמן: "אינהו מיכל אכלי, ולדידן מיסתם נמי לא סתים?!", כלומר הם בארץ ישראל אוכלים את החלב הזה, אז לנו בבבל זה לא יהיה כשר אפילו לסתום? לפחות שיסתום לנו. אז גם כאן אותו דבר: "אינהו מברך מברכי, ולדידן אמן לא נענה", האשכנזים מברכים על ההלל בראש חודש או על התפלין כמו הט"ז וכו', אז אנחנו אפילו אמן לא נענה אחריהם! **לכן אפשר לענות אחריהם גם על תפלין של יד וגם על תפלין של ראש, כי כל דבר שהם עושים ע"פ דעת רבותיהם אנחנו יכולים לענות אמן.**

להתחתן במוצאי שבת

לד. בימים האלה ימי בין המצרים, יש שאלה אם אפשר לערוך חתונות, והיום מקובל שלא לעשות חתונות בימים האלה. והרב **עובדיה ע"ה** שידוע את הכלל הנפלא: "הוי

מי שמצא לו תשע אותיות חלק אפילו אותיות יוד"ן בתחילת "והיה אם שמוע" הכשיר אותם בדוחק, אבל מי שהיה לו פחות מתשעה יוד"ן אמר לו זה פסול ותניח תפלין בלא ברכה עד שתחליף את התפלין שלך.

24. והרב מרדכי בריאר ז"ל הדפיס בתנ"ך שלו את שתיהן פתוחות, אז כתבתי לו: אתה מכשיל את הרבים שיעשו נגד מנהג רוב העולם ודעת מרן, ואמר לי: טוב במהדורה הבאה אני אתקן את זה. ובמהדורה הבאה עשה את פרשת "כל חלב" פתוחה, אבל ציין שם שלפי הספרדים והאשכנזים היא פרשה סתומה, וכשהגיע למטה "המקריב את זבח שלמיו" עשה אותה ג"כ פתוחה, וציין שם שלפי התימנים היא פרשה סתומה. ומרן ז"ל בכסף משנה נתן סימן לזכור שפרשת "כל חלב" סתומה, מפסוק: "חלבמו סגרו" (תהלים י"ז י'), דהיינו כל חלב היא סתומה ואין שם פרשה. ואכמ"ל.

מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה" (אבות פ"ב מ"א), אז כשהוא היה הרב הראשי לתל אביב, היו עושים שם חתונות במוצאי שבת, וכביכול הם מתחילים רק שעתים אחרי השבת, אבל כל ההכנות הבישולים והטיגונים וכו' היו עושים אותם בשבת, אז בא הבן שלו יבדל לחיים (לא זוכר מי) ואמר לו: אבא, אתה יודע מה שהם עושים? אני עובר בשבת על יד האולמות והנה עולה ריח עשן, "ענן גדול ואש מתלקחת" (יחזקאל א' ד'), כי הם מבשלים שם. אז הוא קרא לכל בעלי האולמות ואמר להם: מכאן ולהבא תפסיקו לעשות חתונות במוצאי שבת, למה? כי נעשים בזה הרבה חילולי שבת, גם שלכם וגם של החתן והכלה, לכן לא לעשות את זה, והם כעסו ואמרו לו: אנחנו לא מסכימים לזה, הרי כל הזמן עשינו אז מה אתה עושה לנו עכשיו? אנחנו נפנה לבג"ץ! אמר להם: תפנו לבג"ץ, מה זה בג"ץ?²⁵

מין הרב עובדיה זצ"ל נתן להם "סוכריה"

לה. אבל הרב עובדיה ע"ה אמר להם: אני אתן לכם "סוכריה", מה הסוכריה? אתם רגילים בימי העומר אחרי ל"ג לעומר לסגור את האולמות, מהיום אתם יכולים לפתוח אותם, כי מרן (ס"ת צ"ג ס"א) מתיר לעשות חתונות מל"ד והלאה עד שבועות, לכן תפתחו את האולמות שלכם לרווחה, "הי ביתך פתוח לרווחה" (אבות פ"א מ"ה). וגם משבעה עשר בתמוז עד ראש חודש אב, מרן (ס"ת תקנ"א ס"ב) מתיר לעשות חתונות, ולכן ספרדי שרוצה לעשות בימים האלה חתונה²⁶, תתנו לו לעשות את זה. אמרו לו: תודה רבה, "ויאמרו החייתנו נמצא חן בעיני אדוני" (בראשית מ"ז כ"ה). ומאז "וישם אותה יוסף לחק עד היום הזה" (שם כ"ז) שספרדי שבא להתחתן מל"ד לעומר עד שבועות, או משבעה עשר בתמוז עד ראש חודש אב, מתירים לו בפשיטות, ולא רק בתל אביב אלא בכל ערי ישראל.

צריך לעשות כמו מרן

לו. וגם האשכנזים הבינו את זה כי ככה פסק מרן, וכי מרן כתב לבטלה? הרי מה זה "מרן"? זה מרן של כולם²⁷. כתוב: "אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן ה'" (דברים י"ב א'), ואמר לי משהו שסופי תיבות "המשפטים אשר תשמרון" זה "מרן", והפסוק ממשיך "בארץ אשר נתן ה'", **מכאן רמז שבארץ אשר נתן ה' דהיינו בארץ ישראל צריך לשמוע לדעת מרן, כי זה אתאר דמרן**. וא"כ כאן מרן מתיר לעשות חתונות, ואפילו אדם שרוצה להחמיר בזה, אם יש צורך אפשר לסמוך על מרן, לא קרה כלום.

חשובות ההסטוריה שלנו

לו. יש דבר בחשבון החורבן שנסביר אותו עכשיו, ויש כללים לזכור את ההסטוריה שלנו (ואנשים לומדים מספרים של אומות העולם, אבל מה איכפת לנו מהם?!). מתי נולד אברהם אבינו? בשנת 1948 לבריאת העולם²⁸, ומתי נולד יצחק? כשאברהם היה בן מאה דהיינו בשנת 2048, ומתי נולד יעקב? כשיצחק היה בן ששים דהיינו בשנת 2108 (ותזכרו את זה²⁹). ומתי ירד יעקב למצרים? כשהיה בן מאה ושלושים שנה דהיינו בשנת 2238, אלפיים רל"ח. ומתי יצאו ממצרים? אחרי מאתים ועשר שנים (רד"ו), דהיינו בשנת 2448, אלפיים תמ"ח. ואחרי כמה שנים באו לארץ ישראל? אחרי ארבעים שנה, דהיינו בשנת 2488, אלפיים פת"ח.

חשבון חורבן בתי המקדש

לח. ומתי נחרב בית ראשון? יש לנו 440 שנה משנכנסו לארץ עד ששלמה בנה את הבית³⁰, ועוד 410 שנים שעמד הבית, סה"כ 850 שנה כמנין "ונושנתם בארץ"

25. ופעם הוא דיבר על בג"ץ מלים קשות מאד, ואמר שהם מחללי שבת ובוועלי נדות וחייבי כרת וכו', והיה רעש גדול במדינה הזאת, והיה אלייכם רובינשטיין (היועץ המשפטי לממשלה אז) שאמר: איך הרב מדבר ככה? וכל המדינה רעשה וגעשה, "ותגעש ותרעש הארץ" (תהלים י"ח ח'). אז בא אחד מהם ואמר: כדאי לכם שלא להתעסק עם הרב עובדיה, כי הוא יוכיח לכם בבית המשפט שכל מה שאמר זה אמת, הוא יביא לכם גמרא והרמב"ם ופוסקים ומה תענו לו? לכן יותר טוב לכם לשתוק, "והמשכיל בעת ההיא ידום" (עמוס ה' י"ג), לכן תשתקו. אבל לא רק זה, אלא גם בחו"ל עשו רעש גדול על זה, והיה **רבי שאול קצין** שליט"א (ראש קהילת החאליבים) שאמר: אוי ואבוי אם תגנו ברב עובדיה, "בושו והכלמו מדרכים בית ישראל" (יחזקאל ל"ו ב').

26. ואמנם גם הספרדים מפחדים מזה כי יש להם דמיון, אבל לפעמים יש כאלה שלא איכפת להם, כי מעיקר הדין מותר עד ראש חודש אב.

27. ופעם היה יהודי ספרדי ממשלנו (גרבאי) שאמר לי: "המכבר", אמרת לי: מה זה המכבר? אתה מתכוין למרן? איך אתה לא קורא לו מרן? הרי אפילו החזון איש כותב עליו "מרן", ואתה ספרדי שלנו למה תאמר "המכבר"? אתה לא מתבייש? והוא עשה שלש טעויות כשאמר "המכבר" (מלעיל): צריך לומר מלרע, צריך לומר בח"ת, וצריך לומר "מרן" ולא "המכבר".

28. וזה מוכח בתורה, כי אם תקח את פרשות בראשית ונח ותרוא באיזה גיל הוליד כל אחד את הבן שלו: "אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך, מתושלח, למך", תמצא שהמבול היה בשנת 1656 (אף תרי"ו), ואח"כ תמצא עוד עשרה דורות עד אברהם אבינו, תמצא שאברהם אבינו נולד בשנת 1948.

29. והתאריך של אברהם 1948 כולם זוכרים אותו. רק שזה לא התאריך של הקמת המדינה אלא של אברהם אבינו, ושל המדינה זה 1948 למנין הגוים (כי המדינה עדיין לא הולכת כמו שצריך) אבל של אברהם אבינו זה 1948 לבריאת העולם. והתאריך של יעקב 2108 יש סימן: "ויעמידה ליעקב לחק" (תהלים ק"ה), שנת אלפיים ח"ק.

30. וככה מפורש בנביא: "ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ

(דברים ד' כ"ה) פחות שנתיים³¹, ואם אתה מוסיף 850 שנה על שנת אלפיים פת"ח (2488) שנכנסו לארץ, זה יוצא שנת שלוש אלפים של"ח (3338)³², "ממרום שלח" אש בעצמותי וירדנה" (איכה א' י"ג). ואח"כ שבעים שנה גלות בבל, ומתי שבו לארץ ישראל? בשנת שלוש אלפים ת"ח (3408). ומתי נחרב הבית השני? תוסיף 420 שנה (שעמד הבית השני) זה יוצא בשנת שלוש אלפים תתכ"ח (3828).

סימן לזכור את כל החשובות

לט. ויש סימן שאומר ככה: "**רחל מבכה לירידה**", כלומר בשנת אלפיים רח"ל (2238) מבכה לירידה, דהיינו רחל אמנו בוכה על ירידת יעקב למצרים. "**חתם סופר לפקידה**", כלומר בשנת אלפיים חת"ס (2448) לפקידה, ופקידה פירושו "פקוד פקדתי אתכם" (שמות ג' ט"ז), דהיינו שיצאו ממצרים. "**פתח לבנון לכניסה**", כלומר בשנת אלפיים פת"ח (2488) תפתח את ארץ ישראל לכניסה, דהיינו שבאו לארץ ישראל³³. ("ו"פתח לבנון" זה ע"פ הפסוק "פתח לבנון דלתך" (זכריה י"א א'), ו"לבנון" זה בית המקדש). "**שלח אשו להריסה**", כלומר בשנת שלוש אלפים של"ח (3338) שלח אשו להרוס, דהיינו שבאה אש ושרפה את בית המקדש. "**בת"ח שיבה ועלות**", כלומר בשנת שלוש אלפים ת"ח (3408) שיבה ועלות, דהיינו שישבו ועלו לארץ ישראל עם עזרא הסופר וזרובבל וכו'. **תתכ"ח חורבן וגלות**, כלומר בשנת שלוש אלפים תתכ"ח (3828), היה חורבן הבית השני.

חישוב החורבן לפי מנין הגוים

מ. ומתי התחיל מנין הגוים? בשנת 3760 (שלוש אלפים תש"ס) לבריאת העולם, וא"כ כל אלף שנה בשנת תש"ס מתחיל אלף חדש (וקוראים לזה "מילנים"). וכמו השנה הזאת תשע"ו שאם תוריד ממנה שש עשרה אתה מוצא שנת תש"ס (שזה תחילת אלף חדש), ולכן השנה הזאת היא 2016 למנין הגוים. אז בשנת שלוש אלפים תש"ס התחיל המנין של הגוים, ואם החורבן היה בשנת תתכ"ח אז זה שנת 68 למנין הגוים, ולכן שגור בפי העולם שכדי לדעת כמה שנים עברו מהחורבן עד היום, מורידים מספר חיי"ם (68) ממנין הגוים. וככה חישבו בחו"ל, וככה אומר **הרב עובדיה ע"ה** (חזון עובדיה-ארבע תעניות עמ' שנ"ו).

השנה המדויקת לחורבן הבית

מא. אבל זה לא כ"מדויק, כי מוכח מה**הרמב"ם** בשלושה מקומות: בהקדמתו לחיבורי היד החזקה, בהלכות שמיטה (פרק עשירי הלכה ד'-ה'), ובהלכות קידוש החודש (פ"א ה"ט), **שהחורבן לא היה בשנת תתכ"ח אלא בשנת תתכ"ט**, כלומר בשנת 69 למנין הגוים. וזה מוכח ג"כ בדברי בעל ספר "**מעלות המידות**"³⁴ (ע"י בהקדמת המו"ל שם עמ' 7), וגם **בתשובות המבי"ט** (ח"א סוף סימן ו') כתב את זה, וכ"כ גם **הגר"א** (חושן משפט סימן ס"ז ס"ק ח'), ו**באורים ותומים** של רבי יהונתן אייבשיץ (ס"ו ס"ז סק"ג בתומים שם) ויש עוד מקורות לזה, שמה שאנחנו מונים בשנת תתכ"ח זה טעות, וצריך למנות בשנת תתכ"ט (וע"י בספר בינה לעתים, בקונטרס "ברכת החמה" עמ' ר"ג).

שנת בריאת העולם

מב. ואיך נפלה הטעות? אם אתם זוכרים "יום כ"ה באלול" זה היום שנברא בו העולם³⁵, ואיך יתכן שהעולם נברא בכ"ה באלול? הרי כשהעולם נברא לכאורה מתחילה שנה חדשה, אלא יום כ"ה באלול זה "שנת התוהו", מה זה שנת התוהו? השנה שכולה היתה "תוהו" ולא היה כלום עד יום כ"ה באלול שאז נברא העולם, ואח"כ יום ראשון שני שלישי רביעי חמישי, וביום ששי (שנברא אדם הראשון) זה א' בתשרי של השנה הבאה.

מאיזו שנה מונים לבריאת העולם

מג. ויש שאלה בראשונים: כשאנחנו אומרים "שנה א' לבריאת העולם", מה זו שנה א'? האם השנה שנברא בה אדם הראשון או השנה שהתחילה בריאת העולם? כלומר: האם יום כ"ה באלול קוראים לזה שנה א' או שנת האפס? אז יש אומרים שזה נחשב "שנה א'" (זוהי מה שאנחנו מונים היום), והשנה שנברא אדם הראשון זו

מצרים" (מלכים א' ו"א), ואם תוריד ארבעים שנה שהיו במדבר זה יוצא ארבע מאות וארבעים.

31. ככה רש"י מבא בפרשת ואתחנן, דברים שם.

32. כי שמונה מאות חמישים זה אלף פחות מאה חמישים, אז תקח מספר פת"ח ותוריד ממנו מאה ותמישים, כמה ישאר לך? של"ח.

33. ויש לי עוד סימן לזה: "בשנת בפת"ח עמדו ישראל עם יהושע בן נון בפתח", כלומר בפתח ארץ ישראל.

34. זה חכם ראשון מתקופת הרא"ש.

35. ואומות העולם כופרים ואומרים שהעולם נברא מפיצוץ, שהמח שלם התפוצץ... ונברא מזה עולם יפה, חזק וברוך. ומה עשה הקב"ה? עשה פיצוץ של מגדלי התאומים ביום כ"ג באלול (התשס"א), שזה יומיים לפני בריאת העולם שלנו, כדי שיסתכלו בפיצוץ שם ויראו אם יצא מהם משהו, יתוש? עט? מח? מטוס? שלחן? הרי לא יצא מהם כלום, אז איך יתכן שכוכבים כאלה יצאו מפיצוץ? זה לא שגעון של מטורפים?! ועדיין יש אנשים שחושבים שזה "פרופסור", אבל מה זה פרופסור? "פרופסור מפורז", אין בהם לא דעת ולא תבונה, והם לא מבגינים כלום. וכל מי שרואה את הפלאים שיש בבריאה, ואפילו הפלאים שיש באדם בלבד, שבכל אדם יש מאה מליארים של תאים, והתאים האלה עובדים בשיתוף פעולה ובהרמוניה מלאה, וכי זה בא ממאלי? אבל הם טפשים, מה לעשות?!

בשנת תמ"ט, כניסה לארץ ישראל בשנת תפ"ט, וכן כולם נוסף עליהם אחד. ולמה אנחנו לא משתמשים בזה? כי נוח לנו יותר המספרים האלה: רחל מבכה, חתם סופר, פתח לבנון, שלח אשו וכו', אבל למעשה צריך להוסיף שנה אחת.

הכרזת שנת החורבן בתשעה באב

מה. ולכן כאשר מכריזים לבילי תשעה באב כמה שנים עברו מהחורבן (לפי מנהג הספרדים), לא להכריז כמו שאומרים כולם שמורידים 68 שנים ממנין הגוים, כי זה לא נכון, אלא להוריד 69 שנים ממנין הגוים, וא"כ השנה הזאת היא 1947 שנים לחורבן הבית.

לבכות ולהצטער על החורבן

מו. יש קינה שחיבר רבי ישראל ג'ארה, והיא מתחילה ככה: "שימי רעיה בעצבון, עינייך ברכות בחשבון" (ס' זמירות ישראל עמ' 470), כלומר כשעושים חשבון של החורבן צריך לשים עינייך כמו ברכות, דהיינו לבכות ולהצטער על החורבן. פעם בתקופת משוררי ספרד היו אומרים קינות בשבתות ושוב ביטלו את זה, אבל לפחות בימי חול כל אחד ואחד ישתדל לקרוא תיקון חצות, ולקרוא כל יום קינה אחת של תשעה באב, ובזכות זה הקב"ה יתן לנו נחמה בכפליים, וכמו שכתוב "נחמו נחמו עמי" (ישעיה מ' א'), והקב"ה אומר: לקיתם בכפליים בחורבן בית ראשון ושני אז גם הנחמה תהיה בכפליים, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן ואמן.

מז. מי שבירך אבותינו הקדושים הוא יברך את החייל אליאור עזריה, שה' יתברך יוציא משפטו לאורה, ויתן דעת בלב השופטים למצוא לו נקודות זכות, כי אחר הכל הוא עשה את זה מתוך בהלה. וכתוב בגמרא (שבת קל"ז ע"א) שאדם שהיה בהול אפילו אם מל בשבת תינוק שזמנו ביום ראשון פטור ולא חייב כלום, למה? כי הוא היה בהול, וגם כאן אדם בשעה שרואה דבר כזה הוא בהול, ולכן יש לו כמה נקודות זכות, וה' יתברך יוציא משפטו לאורה, אמן ואמן.

שנת ב', וא"כ השנה שלנו היא שנת התשע"ו וזה בסדר גמור. אבל יש אומרים שזה נחשב "שנת האפס", כי עד שלא נברא אדם הראשון לא מביאים את זה בחשבון, ואדם הראשון נברא בראש השנה הבאה שזו שנת א', וא"כ השנה שלנו היא התשע"ה ולא התשע"ו, "תשעה לתפילי ולשיח רנתי". ומכאן באו הויכוחים: לפי מי שמתחיל את החשבון משנת בריאת אדם הראשון אז החורבן היה בשנת ג' אלפים תתכ"ח, אבל לדין שאנחנו מתחילים את החשבון משנת התורה (שנה לפני אדם הראשון), אז החורבן היה בשנת תתכ"ט. וככה מוכח מהרמב"ם ועוד כמה חכמים וכמו שאמרתי, וממילא זה שנת 69 למנין אומות העולם³⁶.

להוסיף שנה אחת בכל התאריכים

מד. ולא רק זה, אלא כל המספרים שאמרתי בסימן: חת"ם פת"ח וכו', צריך להוסיף עליהם אחד. ולכן מי שנכנס לשיבה שלנו "כסא רחמים", רואה בכניסה שם רשימה מדויקת ("עכנתי" כמו שאומרים): ירידת מצרים בשנת ב' אלפים רל"ט, יציאת מצרים

36. ויש עוד דעה שמקובלת בכל ספרי ההסטוריה: שנת 70 למנין הגוים. ומאיפה הביאו את הדעה הזאת? פעם חשבת שמצאו את זה בספרי ההסטוריה הרומיים וכדו', אבל הראו לי שזו דעת רבנו תם בתוספות (עבודה זרה דף ט' ע"ב, ב"ה הא'). וא"כ יש שתי דעות אמיתיות: או שזה שנת 69 (לפי הרמב"ם) או שזה שנת 70 (לפי רבנו תם).

וכדי לזכור את זה יש לי סימן יפה מאוד: "ההסר ממנו יגון ואנחה", יגון עולה 69 ואנחה עולה 70, וא"כ לדעת הרמב"ם שנת החורבן היתה בשנת יגון' למנין הגוים, ולדעת רבנו תם היא היתה בשנת ואנח"ה למנין הגוים. וזה סימן עדיף מאשר הסימן של להוריד מספר חיי"ם ממנין הגוים, כי איך יתכן שאם נוריד לגוים חיי"ם יהיה לנו חורבן? אדרבה אם נוריד לשונאינו המחבלים וכיו"ב חיי"ם יהיה לנו בנין... ולכן הסימן של חיי"ם לא כ"כ מתאים, אבל הסימן של יגון' ואנח"ה הוא מתאים מאוד.

לרפואת
אבישג חוה
בת רחל
לבית כהן

לרפואת
אליהו
בן יהודית

לרפואת
רולו אברהם
סבירסה בן
שליה לבית
חדאד פיניש

לרפואת
רבקה חיה
בת חנינה
אסנת

לרפואת
זוריה פנינה
חיה בת
סעדו

בזכותך!

עוד 500 אנשים יזכו ללמוד ב"בית נאמן"

בתדומה של 200 ₪ הנך זוכה להיות שותף בהפצה של 500 עלוני "בית נאמן"

לפרטים ותדומות: טלפון - 086727523 או בפלאפון - 0527130554

האם ברצונך לעשות

עשרות אלפים ילמדו לזכות יקירכם ביום פקודת השנה

תמורת 360 ₪ תנציחו את יקירכם בעמוד הלכה יומית בספר שונה הלכות, הנדפס על ידי המוסדות. הספר מופץ באלפי עותקים ומחולק חנים לבתי כנסת וישיבות בארץ ובחו"ל.

לפרטים: ישיבת חכמת רחמים 08-6727523 או בפלאפון 052-7130554

עשרות אלפים ילמדו להצלחתכם ולזכותכם או לזכות יקירכם ביום פקודת השנה

תמורת 36x10 ₪ תוכלו לקבל ברכה או הנצחה בתאריך מיוחד שתבחרו בעמוד הלכה יומית בספר "שונה הלכות" הנדפס ע"י המוסדות. הספר מופץ באלפי עותקים ומחולק חנים לבתי כנסת וישיבות בארץ ובחו"ל.

לפרטים והרשמה: ישיבת "חכמת רחמים" - 08-6727523 או בפלאפון - 052-7130554

ניתן לצפות בשיעור השבועי בשידור ישיר באתר: ykr.org.il | בבית כנסת "בית דוד חי" רח' בוויאר 42 שיכון ה' | נקודת הקרנה חדשה בב"ב:

לחסייות, להפצה, לשאלות, להנצחות ולקבלת העלון ניתן לפנות למייל: baiteheman@gmail.com | לטלפון: 052-7159826 | 052-7130554